

ВЕЛИКОДНЯ ОБРЯДОВІСТЬ ТА ПИСАНКАРСТВО НА ВОЛИНІ В АРХІВНІЙ СПАДЩИНІ НИКАНОРА ДМИТРУКА

Автором оприлюднюються матеріали про святкування Великодня та виготовлення писанок, які були зібрані дослідником Волині Н. Дмитруком у його рідному селі Лука та в інших населених пунктах регіону, з архіву ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Вони зберігаються у фонді Етнографічної комісії ВУАН із якою він співпрацював у 20-х роках ХХ ст. Зібрані ним етнографічні матеріали, що зберігаються в архіві, не знайшли свого відображення в наукових публікаціях дослідників та й самим збирачем не були опубліковані. Його було заарештовано за звинуваченням в участі в українській контрреволюційній націоналістичній організації, засуджено і розстріляно у 1938 р. Реабілітовано по смертю у 1957 р.

У ході роботи було використано методи пошуку, систематизації, аналізу та узагальнення отриманих даних. Опрацювання наукового архіву рукописів Інституту та інших джерел дало можливість автору констатувати, що наукова спадщина Никанора Дмитрука відносно святкування Великодня на Волині, як і його дослідження народної культури загалом, є досить значним і різноплановим, потребує належного дослідження і публікації.

Ключові слова: Н. Дмитрук, Великдень, Проводи, писанка, крашанка, архів.

В Архівних наукових фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М.Т. Рильського зберігається велика кількість зібраних у різні часи матеріалів. Вони мають відношення до матеріально-духовної культури українців та інших народів. Це дає можливість на їх основі публікувати статті, монографії на різну тематику, використовувати під час підготовки наукових тем та дисертаційних досліджень. Адже важливою частиною будь-якого дослідження є використання у ньому першоджерел.

Прізвище Никанора Дмитрука не є широковідомим та знаним серед науковців. Його автобіографічні дані, наукову діяльність висвітлювали О.О. Васянович, М. Ю. Костриця, Н. Ю. Рудницька. Проте, зібрані ним етнографічні матеріали, що зберігаються в архіві, не знайшли свого відображення в наукових публікаціях дослідників та й самим збирачем не були опубліковані. Тому нами вбачається необхідність оприлюднити зібрані відомості про Великдень на Житомирщині з метою ознайомлення з ними широкого кола науковців та інших зацікавлених осіб.

У 20-ті роки ХХ ст. активізувалася пошуково-дослідницька робота з етнології на українських теренах. Вона була пов'язана і координувалася з Кабінетом вивчення радянського села Етнографічної Комісії ВУАН. Серед тих, хто брав активну участь у краєзнавчій роботі на Волині, був Никанор Дмитрук (1902–1938), який народився 26 липня 1902 р. у селянській родині, у с. Лука Левківської вол. Житомирського пов. Волинської губ. (нині Житомирського р-ну Житомирської обл.). Упродовж 1921–1923 рр. він навчався на Житомирських вищих педкурсах ім. М. Драгоманова, працював у Волинському науково-дослідному музеї, у відділі етнографії. З 1925 р. навчався в аспірантурі відділу етнографії при Волинському науково-дослідному музеї. Протягом 10-ти років брав участь у роботі Етнографічної Комісії ВУАН. У 1932 році закінчив аспірантуру при Харківському науково-дослідному інституті матеріальної культури. З 10 лютого 1934 року Н. Дмитрука призначено завідувачем історичного відділу Волинського науково-дослідного музею. 29 листопада 1937 року він був заарештований як активний учасник Української контрреволюційної націоналістичної організації. 10 травня 1938 року його засуджено до розстрілу, який було виконано 18 червня 1938 р. у м. Житомирі. Реабілітований 18 травня 1957 р. Під час своєї наукової роботи Никанор Дмитрук разом із дружиною та іншими науковцями зафіксували унікальний матеріал про характер соціально-побутових змін, виробничі явища, звичаєво-побутову культуру, народні знання та побут,

громадське життя та звичаєве право, зібрали відомості про історію села Дідковичі Коростенського району на Житомирщині тощо [3, с.149-153]. Наслідком проведених досліджень стала праця «Монографічне вивчення села Дідковичі», яка зберігається в рукописних фондах ІМФЕ НАН України. Проте молодий учений не обмежувався опрацюванням матеріалу про дане село. У поле його дослідження потрапили й інші населені пункти поліського краю, зокрема і його рідного – Лука. Н. Дмитрук багато зусиль віддавав збиранню етнографічних матеріалів, зокрема вишивок (близько 600 зразків) та писанок (понад 50 примірників). Підходячи до цієї роботи з професійною відповідальністю, він разом із школярами складав паспорти кожного експоната. Деякі матеріали (110 вишивок, 53 писанки) було передано до етнографічного відділу волинського науково-дослідного музею, більшість з яких збереглася до сьогодні [4].

Серед згаданих матеріалів із сіл Дідковичі та Луки у фонді «Етнографічної комісії», знаходяться й інші матеріали Н. Дмитрука про великодню обрядовість Волині. Вважаємо, що їх також варто подати, адже вони чудово доповнюють картину святкування Паски у цьому регіоні.

Відповідно до сучасної практики наукового видання першоджерел збережено особливості письма.

*****

с. Лука, Ливківської вол. Житомирського повіту. Квітень 1922 року. Запис.
Н. Дмитрук. По програму В. Г. Кравченка.

Виликдень

За два, або за три дні до Виликодня пичуть Паску. Зразу роцїняїця в ночвах біла мука; в неї вливають сироватки і кидають дрожчі. Як тісто зийде, то підбиваїця(підколочуїця) шоб ни було кисле; а шоб краще на схід, то підливають трошки молока й сироватки. Як підіб'ють, ті ставлять на піч, шоб сходило. А як зийде, то місять руками, підсипають цукру, трошки солі, б'ють яйця і добавляють якої небудь тлустусці – смальцю, або масла; ну й підсипають муку, поки ни буде густе тісто. Тоді знов ставляють на піч, шоб і ще сходило. А як зийде, то виробляють паски; роблять їдну паску с Христом, а другі так роблять, просто, як паляницю. А хрест роблять з двох смужок тіста, які ложать на паску навхрест, а посередині цього Христа прорізують дірку і вставляють в неї шишку. Паску цю помащують зверху яйцями і саджають в піч.*(прим. Паска одріжняється від бухти, або бабаки, що печуть на різдво тим, що бабака печеться в ринці, а Паска так на черіні). С цього самого тіста роблять і калачі тоже такою хворою, як паляниці. Тільки довговат'ї, а зверху накладають плитінки, котрі плитуця строх смужок тіста і накладаюця зверху вздовж калача. С цими калачами ходять в госці до кумів, до бабів, а молод'ї люди жонат'ї йдуть до батьків, як ше ни повмірали(до теци); а як хлопиць пристане в прийми, то вже їдуть в госці с цим калачем до йуго батьків.

На Виликдень куми приходять до т'їх кумів, котрі носили дитину до Христа, с подарком: калач, кілька яець(саме меньш три), кумові сорочку, а кумі хустку. Як прийдуть до кума, чи до куми, то христуюця крашанками, або писанками. Кум цюлуїця с кумою і каже три рази: «Христос воскрес» і дає її дві крашанки або й більше. Так само христуїця і с кумом. А куми христовуюця: «Во ісіну воскрес» і тоже дають по кілька крашанок. Як похристовались, то сідають за ст'їл, п'ють по чарці і закушують. Як добре вип'ють, то співають, або танцюють.

Ше пичуть мазурки. Тільки на мазурки тісто роцїняїця ни так, як на Паску, а разом сиплиця мука, роцїняїця смитаною, б'ють яйця, кидають сіль, цукор, смалиць, дрожчі і ставлять на пичі шоб сходило. Сходять мазурки тільки раз. Як зийде, то тоді виробляють мазурки: качками, ключами, зірками і всякими штуками. Пичуця на деках, на сковородах, папірцях, тільки т'ї, шо пичуця на папірах – повиростають вишші.

В Виликодну суботу пичуть ше кубаси, мнясо і варать сало, шоб вареного посьватить. Кубасу пичуть так: січуть дрібненько мнясо, добавляють перцю, часнику, солі і начиняїця в кишки. Ставляють в сковороду і пичуть. Як начиняють, то проколюють кишку голкою, шоб виходив дух, а то як буде дух, то полопаїця. Мнясо од Виликодню нашпїговуїця часником, обсипаїця перцем, гвзъдзічками, цинамином і пичеця ціле мнясо: стигно, чи лопатка, а де-хто робить мнясо з начинкою: спичуть коржа, замішаного з смальцем, посічуть йуго дрібно, зварять

мясо(лехке), посічуть це легке, мішають трошки солі, перцю, вб'ють яєць, пиримішають с коржем і начиняють в схабу, або в стигно, випоруть кістку і пичуть.

А ше в Виликодну п'ятницю варять холодець, сливки. Оброблять ноги, очищать од шерсті, кинуть в горщок, наллють водою і варять. Як звариця, то розсипають в миски, заправляють часником, перцем і виносять в погріб, щоб холонув.

Слишки варять ціл'ї; наливають водою і добавляють цукор, а хто росколочує сливняком: розитре сливки, росколотить гарачим кип'ятком од сливок трошки присмаженої муки, це все мішають до купи і варять.

Ше красять яйця. З гричаної полови, або з яблуні варять жовтило, вкидають трошки галуни, щоб добре взялась карска і ни линяла. В жовтило вкидають ше сирі яйця. Чирвону краску купляють і варять в воді, кидають туди пожовчан'ї яйця і як закиплять, то й виймають. Тоді як раз яйця зараця і пристане до їх краска. Як вий муть з горшка, то кладуть в холодну воду, щоб одставала шкаралупа, як вбірають. Трошки побудуть в воді і виймаються.

Волочільне.

На масницю збіраюця хлопці й дівчата і роблять гулянку, випивають. Дівчата чипляють хлопцям колодку: хусточку – шивкову, або тирнову, чи шаліка. Кожна дівчина чипляє колодку своєму кавалірові. А на Виликдень знов сходся ті самі хлопці і дівчата і гуляють. Дівчата дають хлопцям по три, по п'ять або шість крашанок, тільки ни кожна своєму кавалірові, як колодку, а кожному хлопцеві і це звеця оддають колодку, або Волочільне. Хлопці приносять горілки, а кожна дівчина приносять горілки, а кожна дівчина приносить з дому закуску. Сідають за стіл і випивають. Це так справляли Волочільне ранше. А типер то дівчата дають хлопцям крашанки на тарілці кожна своєму кавалірові по 10, 15, а той й по 20. Хлопиць кидає на талірку гроший або горіхів, цукерків, дзернят. Гуляють цілу ніч.

На Виликдень діти б'юця крашанками. Зийдуця двоє дітей. Єден і каже: «Давай, будем биця!».

– «Ай, я ни хочу; в тебе крепше яйце. А ну, дай я покуштую!» Бире в хлопця яйце і пробує, чи крепке(стукає об зуби).

– «Ну, биймось».

– «Або міняймось».

– «Ну, міняймось, тільки ти диржи!»

– «Добре». Поміняюця крашанками; їден диржить, а другій б'є. Хто чие яйце розиб'є, той і забірає сибі. Тільки ни всігда міняюця, а тоді, як схотять.

Ше гуляють у вср.....дитяти. Сядає купка дітей в кружало, а кругом їх стають трохи більші діти, так щоб протів кожного більшого був меньший. Їдно з більших дітей вдарить рукою сусіда і оббігає кругом, а той, кого він вдарив, біжить в другу сторону і хто пізніше прибіжить до sweї дитини, то та дитина вср..., а цей хлопиць(чи дівчина) шо спізнився б'є когось другого і так далі.

Часто, як б'юця крашанками, то їден другого обдувають. Замісьць того, щоб бить по носку, візьме та й вдарить по боці; або зробить вошанку: висе з яйця чириз маленьку дірочку білка і жовтка, а туди напустить воску і цим яйцем б'єця. А то ше й піддурує так, шо візьме покрашане яйце з дерва, чи з камінця те й підманює, щоб з ним биця. З старіших людей «христуїця» крашанками хто хоче. Гиньший старші, як має охоту, то б'єця.

В Виликодну п'ятницю попадая пиче Аркуша. На одияніє в 12 часов ночи приїждає батюшка в церкву, привозить цей аркуш і кладе на пристолі. Вбірають це й аркуш в вінок з барвінку. В ночі, як ходять з обхождениєм кругом церкви, то носять йуго на руках. Він лижить на пристолі аж до Провід. На Проводи в ниділю йуго розрізують на маленькі кусочки батюшка роздає всім людям, хто є в церкві. Аркуша цього приносять до дому і ховають. Йуго ни їдять, а диржать в обісці. Як втелиця корова, то оддають йуго корові; ше дають з аркушом лушпайки з яєць, шишку с сьваченої Паски, цілушку с сьваченого хліба для того щоб ни приступала відьма. Ше, як закладають клуню, або хату, то в тому місці, сходзя дві платви видовбуїця дірка христом і туди вкладають аркуш; а то як закладають в хаті сволока, то вкладають з боку в зарубину на сціні аркуша, копійку, в вугла закладають всяке сьвачене зілле, кроплять сьваченою

водою, щоб нічого зле ни приступило до хати.

Проводи.

Проводи бувають в ниділю, чи риз тиждень по Виликодні, а як в якому силі, то в пониділок – от у нас в Луці в ниділю, а вже в Виртиківці то пониділок. Зранку люди йдуть в церкву. Як кончиця служеніє, то с церкви виходять і с цехом йдуть на кладовисько с п'євчими(а типер без цеху). Нисуть кожний на могилу sweї рідні: кладе в миску для батюшки три калачі, кубасу, яйця, цукор кусками, а хто має – яблука. Поставить на гробові і як батюшка одправить над могилою, то церковний сторож забірає це в мішок і носить на віз. А ше люди виносять в кошиках паску, м'ясо, горілку, вино і дають на кладовиську нищім обід. Стелять на зимлі скатірки, насипають в миски м'яса, холодцю і садовлять кругом кожної скатірки нищіх, по чоловік п'ять, шість. Як сядають нищі їсти, то моляця за вмерших і як встають, то тоже моляця. Дають і по чарці. А як нищі повстають, то сїдають вже хадзяї, тоже купками – по п'ять, по шість. Як сїдають, то моляця, «Отче наш». Вип'ють по чарці, пообїдають і росходяця, а шо ни поїли, то роздають нищім.

Примітка: На другий день Виликодня мал'ї діти ходять христовать. Входять в хату і кажуть: «Дьін добрий! Христос воскрес! Христос воскрес! Христос воскрес!». А хадзяї одказують: «Во істину воскрес» тоже три рази. Дають дітям по крашанці, або по калачу, чи цукерку [2, арк.98-105].

Звичай писання писанок

с. Лука, Ливківської вол. Житомирського повіту. Од Ліксандри Варчукової (Ласюкової по вулишн.)

Квітень 1922 року. Записав Н. Дмитрук.

Пирид Виликоднем баби й молодиці пишуть писанки. Годиця писати на білому тижні. А білим він звеця через те, що в цей тиждень саме прибірають до Виликодню, білять все, миють.

Писанки пишуця кісточкою. Кісточка робиця з старої гарної міді. Випліскуїця кусочок міді тонесенько молотком на камінці, або на чому небудь твердому. Ця розплескана мідь накачуїця на голку. Голку виймають і получаїця така малюсінька трубка, або кісточка. Кісточку вправляють в цю розколятину попереk кісточку, з'язують її ниткою, щоб добре диржалась; стромляють її в гарачий віск(ростопляний в маленькому горщечку, або чирипочу) і воском пишуця квітки, або всяки визирунки на чистому яйці. Кісточку вмочають в віск так як піро в чирнило. Написане яйце кидаїця в жовту хварбу(жовтило). Вариця жовтило з яблуні – з кори й з гилля в воді. Виймають вже жовте яйце. По т'ї жовт'ї хварбі знов пишуця воском квітки, але вже ни по т'їх саміх, щописались раніше. Напишуть і кидають вже в чирвону хварбу. Виймають і знов пишуть квітки вже в чирвон'ї. Далі кидають в чорну краску і це вже стає ніби чорне поле. Топіро ця писанка кладе ця на пательню, або на сковроду і засовуїця в гарачу піч. Віск ростане і тоді писанка виймаїця с печи, мокрий віск обтираїця шматкою, а краска застаєця на яйці і виходить писанка.

Малюють писанки чирвною хварбою, чорною, зеленою, жовтою, ружовою – всякими. Жовту хварбу роблять самі, а т'ї всі купують в городі.

Писанки малюють кісточкою і воском. Як захолоне віск, то вже писать ни можна. На писанках вимальовують вишні, таргани, ружи, листочки: дубові, калинові – всякі. На продаш писанок ни роблять, а тільки дарують на Виликдень. Дарувати писанки годиця всім, хто христуїця: кумам, онукам, хрищенятам і т'їм мал'їм дітям, шо приходять христовать. Писать писанки вучаця діти од матерів, бабей. Кожна мати, або баба вчить своїх дітей. Типер вже так ни пишуть писанок, як раніше, бо ни те в голові, віск дорогий, нимає гарніх красок.

Примітка досліджувача: завдяки кепським життьовим обставинам звичай писання писанок за час революції дуже підупав. Причинами цього є недостача красок, дорожнеча та ріжні життьові турботи, котрі примушують селянок забути про писанки. І через те мені вдалось дуже мало зібрати писанок, та й ті мають не досить гарний вигляд за недостачею гарних красок. Меж тим до Революції цей звичай був надзвичайно розповсюджений, писанки малювались чуть не в кожній хаті і мали досить гарний вигляд. Підпис. [2, арк.116-119].

Матеріали автора супроводжуються малюнками на яких зображено кісточку-писачок та

чотири писанки з назвами «тарганями», «зірками», «цвітками» та «листочками».

с. Лука Ливківської вол. Житомирського в'єзда.

Од матери.

17.IV.1923 р. Н. Дмитрук

Нарський Вилигдинь.

Кажуть, що на Нарський Вилигдинь мирці йдуть ду церкви, і сьвітять там і правлять вночі. А внаші церкви, то спитай Брасюка Івана, – божився, клявся що сьвітилось в вівтарі. То підходили ду вівтара ду вікна, дивились; то сьвітло сьвітиця, але ни видно нікого. А вже як по півночі, то й погасне.

Всігда Нарський Вилигдинь буває в читвер, а мирці йдуть ду церкви в сериду, так як ми в субботу на одіяніє. Правиця в церкві і сьпівають.

Бувало ми ходим на гулицю кожин день, а як на Нарський Вилигдинь, то абе смеркало, то вже й жадна ни вийде на гулицю, а то мирці ни люблять, щоб були на дорозі, як вони будуть ду церкви йти.

Мати мала їдну дочку, та й та вмерла. Мати с півроку ходила на гроб і плакала. А їдного разу вона стоїть і плаче над гробом, а хтось з гроба обзиваїця:

– «Ни плач! Прийдеш на Нарський Вилигдинь в церкву, то зобачиш. От вже як прийшов цей Нарський Вилигдинь, то вона сіла в куточку в дзвониці те й дивиця. А дзвонар поліз аж на верх на дзвоницю. Бачить вона, - йдуть мирці в церкву, всі разом, так як люди. Як вони начали йти в церкву, то котре пройшло, кожне сказало:

– «Хве, прісна душа смирдить!».

А її дочка прийшла, та зрїмнялась з матірую, та й знає, що це її матери, але її ни мона признаця; то й вона так каже:

– «Хве, прісна душа смирдить!».

А ця матери проте впїзнала її, та хтіла її обняти, чи поцюлувать, а вона взяла, тай задушила цю матір. А дзвонар тихенько сидів на дзвониці і це все бачив. І як півні заспівали і розвиднилось, то він вже злазить і бачит, що ця баба лижить нижива і тут знаки – за горло душила. А йуму сказали, щоб він ни злазив з дзвониці, аж поки півні ни будуть сьпівать. Це ше ни так то й давно було, навить сто год нима. Ше мої мама бачили ту бабу».

На Нарський Вилигдинь ни мо'на робить діла. Але люди ни витирплять, часом роблять. То це ни всякому пошкодить. А гиншуму виросте Нарська кістка, такий наростинь. Вона буває і на брові, і на руці, і на носі – де попаде вирости. Колись в Мазурувої Луцьки, то виростила прямо на щоці. То її хто вже шо ни казав!. Кажуть, щоб цей дід шо ходить с торбую, обчистив кругом обвиде палицюю три рази кругом кістки і за кожним разом торкне цю кістку палицюю. Як обчиртить дев'ять дід'ів, то й пропаде. Але кістка з мирця більш помошна. Де небудь знайти кістку з нибожчика те й сховать. Кісткую то пользуюця таким родом: обчистить нею кругом цього наростня дев'ять раз – обчиртить три рази, те й зверху причавить; потом знов три рази обчиртить і причавить; і ше три рази – обчиртить і причавить. Те й вона пропаде.

Підпис

Знаходимо в його записах також інші свідчення про виготовлення писанок на Великдень та його святкування на Волині.

Про особливості виготовлення крашанок Н. Дмитрук записав розповідь від учителя Оксента Таргоніва. «Більшість красить яйця в суботу. Купують і хімічні краски, а то красять в лушпинах цибулі. Лушпини кладуть в горщок з водою закіп'ятять і кладуть яйця. Цибулником красять(лушпайки з цибулі) шей еден у другого погичать(корічневі виходять)» [2, арк.78].

У великодню ніч «святят паску, кобасу, яйця, сир, масло. Все що святят, звут «паска».

«Як мают до церкви йти у Великодню ноч, то берут воду в миску, яйце вмочають крашене і вмиваюца – качають по виду, щоб був красний, чи що»[2, арк.89]. Як «прийдут з церкви, да сядут, да розговіюца. Лушпайкі од сьвячених яець треба зобрать да десь небудь загребти» [2, арк.106]. Після розговіння, на Волині, дорослі лягали відпочивати. «Посплят, а тодьє йдут на село гулят. Дзвонят вже три дньє. Хлопці, деучата гуляють навбитки. Кожна вже має кавалера, до мощніє яйця одбирає йому. А для чого? На Новий год, до несут хлопці водку деучатам, а на

Велигдень вже деучата яєць дают.

На другий день дьети ходет христувати. Им дают яйця чи паски тьотка одріже чи сала, йенчий до возьме, а йенчий до аби йому йайце»[2,арк.108]. На Проводи «закопуют яйця вже мертвим» [2, арк.112].

Фарбували великодні яйця у такий спосіб. «Красят яйця в цибулнику. Возьмут, да як цибулю садят, то наоблузуєца пір'є те; возьмут да за нього, да в чавун, ну, да заварят, да покладут яйця, да вімают, ну, да вже й крашані – такі темніє, червонувати.

А так само в полові. Насип'ють в баняк, нальют водою і закіпіт воно, і яйця пока закіп'ят, тоді вішают. І в крапиві красят, наведено ця, шо суха. Тоже так само. Пісанкі кісткою пише. Такі кісткі аж штири робит, щоб спорні, бо як одною, то жди, покамець воно наберецца» [2, арк.115].

На Коростенщині ж, як свідчать матеріали, на Великдень святили – «яйця, хліб, сало, масло, суоль, мак на Спаса – держат до весни да знов сіют на весні» [1, арк.94], коли помирала людина у період великодніх свят, то їй «клали крашанку в труну» [1, арк.95], «на Проводи збираються на кладовищах. Поминають своїх батьків. Як є сироти, б'єгают дьетки, то я чи хто другий, положит пару яєць на могилі, то каже – поцолуй хреста, крижа того, да бери. То часом назбирає цєлу торбочку – хлєб, крашанки старцам дают, то вони знов Богу моляця» [1, арк.98].

Отже, як бачимо, архівна наукова спадщина Никанора Дмитрука відносно святкування Великодня на Волині, як і його дослідження народної культури загалом, є досить значним і різноплановим, потребує належного опрацювання, дослідження і публікації.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України (далі – АНФРФ ІМФЕ). – Ф. 1. Етнографічна комісія, од. зб. 402. Дмитрук Н. Матеріали з народнього календаря зібрані на Коростеньщині 1923, 1927–1929 рр. 179 арк.
2. АНФРФ ІМФЕ. – Ф. 1. Етнографічна комісія, од. зб. 403. Н. Дмитрук. Матеріали з народного календаря зібрані на Волині 1923–1929. 139 арк.
3. Костриця М. З криниць народної творчості[Текст] / М. Костриця // Реабілітовані історією: у 7 кн. / редкол.: І. М. Синявська(голова); ред. Л.А. Копійченко. – Житомир, 2006. – Кн. 1.: Житомирська область. – С. 149–153.
4. Васянович О. Наукова та організаційно-дослідницька діяльність Василя Кравченка на Коростенщині // [Електронний ресурс] dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/

REFERENCES

1. Arkhivni naukovі fondy rukopysiv ta fonozapysiv Instytutu mystetstvoznavstva, fol'klorystyky ta etnologii im. M.T. Ryl'skogo NAN Ukrainy (ANFRF IMFE). – F. 1. Etnografichna komisiya, od. zb. 402. N.Dmytruk Materialy z narodn'ogo kalendarya zibrany na Korosten'shyni 1923, 1927–1929 рр. 179 ark.
2. ANFRF IMFE – F. 1. Etnografichna komisiya, od. zb. 403. N.Dmytruk Materialy z narodn'ogo kalendarya zibrani na Volyni 1923–1929. 139 ark.
3. Kostrytsya M. Z krynyts' narodnoi tvorchosti[Tekst]/ M. Kostrytsya // Reabilitovani istorieyu: u 7 kn. / redkol.: I. M. Synyavs'ka(golova); red. L.A. Kopijchenko. – Zhytomyr, 2006. – Kn. 1.: Zhytomyr's'ka oblast'. – S. 149–153.
4. Vasyanovych O. Naukova ta organizatsiyno-doslidnyts'ka diyal'nist' Vasylya Kravchenka na Korostenshyni // [Elektronnyj resurs] dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/

Ткаченко В. Пасхальная обрядность и писанкарство на Волини в архивном наследии Ныканора Дмытрука.

Автором обнародованы материалы о праздновании Пасхи и изготовлении писанок, которые были собраны исследователем Волини Н. Дмытруком в его родном селе Лука и в других населенных пунктах региона, из архива ИИФЭ им. М. Т. Рильского НАН Украины. Они сохраняются в фонде Этнографической комиссии ВУАН, с которой он сотрудничал в 20-х годах ХХ в. Собранные им этнографические материалы, хранящиеся в архиве, не нашли своего

отражения в научных публикациях исследователей, да и самим собирателем не были опубликованы. Он был арестован по обвинению в участии в украинской контрреволюционной националистической организации, осужден и расстрелян в 1938 г. Реабилитован посмертно в 1957 г.

В ходе работы были использованы методы поиска, систематизации, анализа и обобщения полученных данных. Обработка научного архива рукописей Института и других источников дала возможность автору констатировать, что научное наследие Ныканора Дмытрука относительно празднования Пасхи на Волыни, как и его исследования народной культуры вообще, является довольно значительным и разноплановым, нуждается в соответствующем исследовании и публикации.

Ключевые слова: Н. Дмыtruk, Пасха, Проводы, писанка, крашанка, архив.

Tkachenko V. Easter ceremonies and pysankarstvo in Volyn' in the archival heritage of Nikanor Dmytruk.

The author presents materials on the celebration of Easter and making Easter eggs that were collected by the researcher of Volyn' N. Dmytruk in his native village Luka and other towns of the region, from M. T. Rylskiy Institute of Art, Folklore and Ethnology archive. They are kept in the fund Ethnographical committee of All-Ukrainian Academy of Sciences. He collected Ethnographic materials stored in the archive, not reflected in scientific publications of researchers, and by the collector were not published. He was arrested on charges of participating in a counterrevolutionary Ukrainian nationalist organization, convicted and executed in 1938 Reabilitovan posthumously in 1957.

During the work the methods of search, systematization, analysis and generalization were used. The working up of the scientific archive of the scripts of the Institute and other sources gave the opportunity to the author to state that the scientific heritage of Nykanor Dmytruk connected with Easter celebration in Volyn' as his investigation of the nation culture in general is sufficiently significant and diverse, needs appropriate investigation and publication.

Keywords: N. Dmytruk, Easter, Provody, Easter egg, archive.

Одержано 16.12.2013